

Prof. Dr. Theo A. Boer
Hoogleraar ethiek van de zorg
Wikke-oord 2
3991 XJ Houten
taboer@pthu.nl

Vaste Cie. voor Veiligheid en Justitie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
cie.vj@tweedekamer.nl

Houten, 20 januari 2017

Betreft: Reactie Rapport Staatscie. Herijking Ouderschap “Kind en ouders in de 21e eeuw”

Ik heb waardering voor de zorgvuldige wijze waarop dit rapport is samengesteld en voor de uitgebreide verantwoording. Ik dank de Vaste Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie voor deze uitnodiging om een visie te geven. Ik beperk mij in dit schriftelijke commentaar tot enkele hoofdpunten op het terrein van de ethiek.

1. Een van de sterke punten van het rapport is het pleidooi voor kennis over de afstamming van het kind. Ook ben ik voorstander van een pleidooi om de invoering van eenvoudige adoptie mogelijk te maken. Beide vanwege dezelfde reden: kennis over de eigen afstamming is essentieel voor de eigen identiteitsvorming en -ontwikkeling.
2. Ondanks het bovenstaande wordt de betekenis van de biologische afstamming juist gereduceerd. Het juridische ouderschap koppelen aan het intentionele naast het genetische aspect is behulpzaam in sommige gevallen, zowel voor ouders als kind. Maar het is een *non sequitur* dat de uitzondering de regel zou opheffen. Door dit rapport wordt bewust een voorschot genomen op verdere verschuivingen weg van het biologische in de richting van het intentionele ouderschap. Daar is een samenleving niet bij gebaat. Erkenning van biologische realiteiten blijft behoren tot de levenskunst.
3. Die verschuiving in de richting van het intentionele begint al bij het pleidooi om de term ‘afstamming’ te vervangen door ‘ontstaansgeschiedenis’ – alsof er bij genetisch ouderschap sprake zou zijn van interessante feiten en niet van een essentiële identiteitsbepalende factor. Het begint ook al bij het pleidooi om de term ‘erkenning van het ouderschap’ te vervangen door ‘aanvaarding van het ouderschap’. Erkenning betekent: een wilsbeslissing die een feit *aanvaardt*; aanvaarding betekent: een wilsbeslissing die een feit *schept*. Met de gelijkstelling van genetisch ouderschap en de intentie tot ouderschap worden ouder-kindrelaties gemaakt tot voorwerp van menselijke wilsbeslissingen. Heel in het algemeen wil ik vasthouden aan het uitgangspunt dat biologische realiteiten (in dit geval het ouderschap) een mens kunnen vragen om erkenning van plichten waar men nooit om heeft gevraagd.
4. Ik mis de empirische onderbouwing op het terrein van welzijn van kinderen. Hoe kan men aandringen op goede effectenrapportage en toch nu al majeure veranderingen in de wet voorstellen? Ik denk hierbij aan de effecten op twee mogelijke terreinen: (1) onduidelijkheid en verwarring bij ouders én kinderen als er tot vier ouders staan ingeschreven in de geboorte-akte,

- (2) negatieve effecten van de verschuiving van de erkenning van natuurlijke banden en plichten naar het creëren van uit aangegane commitments voortkomende kunstmatige banden en plichten.
5. Mij is onduidelijk dat enerzijds wordt gesteld dat kinderen reeds vanaf de leeftijd 8 jaar in het algemeen al heel goed kunnen bepalen wie zij als ouder ervaren terwijl de leeftijd van de erkenning van ouderschap door de ouders juist omhoog wordt gebracht. Vanwaar deze (door het rapport verscherpte) asymmetrie?
 6. Met de beste intenties werkt dit rapport mee aan de voortgaande bureaucrativering van beslissingen van burgers: gedetailleerde regelgeving, beslissingen van de rechter, de noodzaak van een gedetailleerde meerouderschapsovereenkomst met afspraken over wonen, opvoeden, financiën en over en wat te doen als er een wijziging van die overeenkomst nodig is. De in die overeenkomst gemaakte afspraken moeten ook ‘daadwerkelijk en vol’ worden getoetst, en wel door een rechter die daarin wordt bijgestaan door een bijzondere curator die moet beoordelen dat de betrokkenen echt goed hebben nagedacht.
 7. Een wetenschappelijke onderbouwing van de mogelijke voor- en nadelige effecten ontbreekt. Ook zou ik als ethicus behoefte hebben aan een inventarisatie van mogelijke andere scenario's dan deze ingrijpende wets- en paradigmawisseling. Dit lijkt des te meer van belang omdat Nederland op dit punt wereldwijd vrijwel een *Einzelgänger* zal zijn.
 8. Elke ethische reflectie ontbreekt op de mogelijke negatieve kanten van het meerouderschap. Het rapport laat hiermee een kans onbenut om de eigen tegenspraak te organiseren. Geen moment worden de eigen conclusies ter discussie gesteld. Dat er gepleit wordt voor effectenrapportage is niet meer dan een doekje voor het bloeden. Reflectie hoort vooraf te gaan aan een wet, niet erop te volgen.

Deze en andere commentaarpunten licht ik a.s. donderdag gaarne toe in de hoorzitting.

Uitziende naar een vruchtbare gedachtenwisseling.

Prof.dr. Theo A. Boer